

Monitoring i evaluacija Ženske platforme za razvoj Srbije

Sanja Nikolin, konsultantkinja, Multi servis d.o.o.

**ženska
platforma**
za razvoj Srbije 2014–2020

Monitoring i evaluacija Ženske platforme za razvoj Srbije

Priručnik sa objašnjenjima za praktičnu primenu

Ovaj priručnik navodi indikatore na različitim nivoima rezultata, objašnjava logiku procesa monitoring, navodi glavne definicije, alate i moguće uloge. Priručnik je nastao uz podršku fondacije Friedrich Ebert i u konsultacijama sa aktivistkinjama i ekspertkinjama u Ženskom pokretu u Srbiji.

*Sanja Nikolin
novembar 2015.*

Sadržaj

1. Uvod.....	3
2. Ženska platforma 2015	4
2.1. Pozicioniranje	4
2.2. Vizija	6
2.3. Zahtevi i preuzimanje odgovornosti	6
3. Okvir za monitoring i evaluaciju	7
3.1. Svrha i definicije	7
3.2. Nivoi rezultata	8
3.3. Objašnjenje nivoa	10
4. Monitoring sprovođenja Ženske platforme – indikatori	12
4.1. Godišnja ocena napretka u ostvarenju zahteva	12
4.2. Praćenje poštovanja obaveza koje su preuzele potpisnice Ženske platforme	13
4.3. Indikatori za prioritetne oblasti prepoznate u Ženskoj platformi	13
5. Kako se prikupljaju i koriste podaci za analizu?	27

1. Uvod

Ovaj priručnik za monitoring i evaluaciju je plod ženske koprodukcije. Nastao je kao odgovor na potrebu učesnica Paličke konferencije 2014. godine da prate napredak u ostvarivanju ciljeva i prioriteta koje su izdvojile kao deo *Ženske platforme za razvoj Srbije* i pratećih materijala – o polaznom stanju pred skup na Paliću i na osnovu izveštaja iz tematskih radnih grupa.

Ovo je prvi pokušaj da se obim i izbor indikatora što približnije usklade sa strateškim ciljevima, prepoznatim nivoima na kojima je prepoznat izostanak rezultata, tj usmeravanje na nivo na kome škripi, da bi se izbeglo izlistavanje sitnih aktivnosti koje zajedno nedovoljno doprinose otklanjanju strukturnih i suštinskih barijera.

Postavljano je često pitanje ko to ima mandat da prati, meri, analizira i komentariše napredak u ostvarenju rodne ravnopravnosti u Srbiji, a konkretno ciljeva *Ženske platforme za razvoj Srbije*. Naše je mišljenje da to treba da radimo svi. Prvo, mi nemamo adekvatne institucionalne mehanizme koji bi se time, u naše ime, bavili. Drugo, ne treba ni da delegiramo tu, suštinski važnu funkciju koja pripada organizacijama civilnog društva, građankama i građanima, da prate razvoj i vrše nadzor nad procesom donošenja i sprovođenja javnih politika u oblastima koje imaju direktne posledice po njihovo blagostanje i njihov socio-ekonomski status. Treće, mi moramo da gradimo i jačamo sopstvene kapacitete za monitoring i da stvaramo prilike da razgovaramo o viziji našeg društva koje nudi ravnopravne i dobre šanse za žene i muškarce. Monitoring kao proces i kao alat upravo pruža mogućnost uokvirivanja razgovora tako što se on usmerava na najvažnija pitanja o kojima smo se već izjasnile i koji podrazumeva određenu redovnost i zajedničku usmerenost. Na taj način mi jačamo ženski pokret u Srbiji, sve i da se ne složimo u potpunosti oko postupka redukovanja indikatora na najvažnije prioritete. Važno je, a verovatno je i dovoljno, da proces izbora bude jasan i da svako od nas ima šanse da prikuplja, analizira i tumači podatke.

Zato je ovaj pokušaj mini inovacija. Mi želimo da iskoristimo podršku fondacije Friedrich Ebert da uspostavimo, pilotiramo i usavršimo sistem za monitoring i evaluaciju koji bi ugradio principe do kojih je nama stalo odgovornost, transparentnost, poverenje, participacija, jednakost, različitost, inkluzivnost, solidarnost, međusobno poštovanje i učenje.

Nadamo se da ćemo na ovaj način uspeti i da pridobijemo veću podršku institucija u Srbiji, međunarodnih razvojnih partnera i drugih organizacija koje mogu da podrže i doprinesu redovnosti i kvalitetu naših pionirskih napora.

2. Ženska platforma 2015

Ženska platforma za razvoj Srbije 2014-2020, Palić 2014.

2.1. Pozicioniranje

Palić 3 (2014) kao i **Palić 1** (2000) i **Palić 2** (2006) održava se sa osnovnom idejom da pomogne da žene, ženska perspektiva i potrebe žena postanu vidljive i uticajne u javnom prostoru. i dok je *Palić 1* bio važan faktor razvoja demokratije u Srbiji, a *Palić 2* bio potvrda evropskog puta, *Palić 3*, se okreće razvojnim problemima, koji u ovom trenutku predstavljaju najveći izazov Srbije.

Od prvog Palića do danas urađeno je mnogo na unapređenju položaja žena u Srbiji, a u saradnji sa inicijativama ženskog civilnog sektora, koji je bio veoma aktivan 90-tih godina. Od 2000. godine mnogo toga se menja, u pristupu, metodama i ciljevima. U skladu sa izmenjenom situacijom u društvu i novim pristupima rodnoj ravnopravnosti na međunarodnom nivou rodna ravnopravnost je postala važna javna tema. Istovremeno, iako su postignuti značajni rezultati, evidentno je da promene u realnosti nisu saglasne sa političkim obećanjima, zakonskim promenama, kao i da institucionalni mehanizmi, iako neophodni, nisu dovoljni.

Mi okupljene/i na jednom mestu uverene/i smo da je **rodna ravnopravnost preduslov razvoja** ključ za rešenje najvećih razvojnih izazova Srbije.

Naša razvojna vizija je šire shvaćena i podrazumeva **vlasništvo nad samim razvojem, njegovim ciljevima, metodama i rezultatima**, i nije jednostavno svodiva na zahtev za promociju ženskih prava i rodne ravnopravnosti. Rodna ravnopravnost je u osnovi održivog razvoja uz uključenost svih, čiji krajnji cilj je poboljšanje kvaliteta

života građana i građanki. Princip rodne ravnopravnosti mora da bude integrisan u logiku razvoja svih društvenih oblasti, ne samo da bi se omogućila ravnopravnost između muškaraca i žena, već da bi razvoj uopšte bio moguć.

Ženska platforma za razvoj Srbije ima za cilj da otvori stalni dijalog i ukaže na mogućnosti i potrebe koje za sada ostaju skrivene. Zalažemo se za one i onakve pristupe razvoju i korišćenju razvojnih potencijala koji su do sada ostali neopravdano marginalizovani. Gradićemo državu koja je svesna koje su njene obaveze prema građankama i građanima, kao i prema međunarodnoj zajednici. Nedostatak lične odgovornosti i znanja je prepreka razvoju.

Ovo je trenutak kada želimo da ponudimo rešenja, i svojim **znanjima, veštinama i mudrošću**, doprinesemo modelu razvoja koji će na optimalan način zadovoljavati potrebe građanki i građana Srbije. Žene čine većinu stanovnika Srbije, a kako pokazuju statistički podaci, manje zarađuju i poseduju dok više rade i više brinu o drugima. Zato se aktivno uključujemo u procese definisanja i realizacije razvojnih politika.

Rodna ravnopravnost nalazi se u osnovi otklanjanja ključnih razvojnih prepreka Srbije:

- neusaglašen demografski i ekonomski razvoj,
- neadekvatno korišćenje ljudskih resursa,
- zanemaren razvoj ruralnih područja,
- neadekvatno upravljanje prirodnim resursima i ugrožavanje životne sredine.

2.2. Vizija

Mi, žene i muškarci potpisnice/i platforme, smatramo da društvo Srbije treba da bude: **održivo društvo koje uključuje sve i u kome će biti dostignut visok kvalitet svakodnevnog života.**

2.3. Zahtevi i preuzimanje odgovornosti

Mi, žene i muškarci potpisnici platforme, zahtevamo:

- jednake mogućnosti pristupa pravdi i efikasnu i delotvornu zaštitu prava,
- ravnopravno učešće žena i muškaraca u kreiranju politika i strategija u svim oblastima društva uključujući proces EU integracija,
- izmene antidiskriminacionog zakonodavstva i Zakona o rodnoj ravnopravnosti,
- uvođenje rodne perspektive kao principa u kreiranje svih zakona i politika u svim oblastima društva,
- dalje jačanje institucija rodne ravnopravnosti,
- nadzor i kontrolu nad sprovođenjem propisa i odgovornost za njihovu (ne)primenu,
- usvajanje novih politika i strategija za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti i konzistentno i sistematično urođnjavanje svih strategija razvoja, i akcionih planova na svim nivoima,
- konzistentno i sistematično uvođenje rodnog budžetiranja na svim nivoima, u svim institucijama,
- urođnjavanje svih državnih institucija i redovna revizija,
- urođnjavanje svih projekata razvoja na državnom, regionalnom i lokalnom nivou,
- dostojanstven rad, i pravičnu zaradu.

Mi, žene i muškarci potpisnici platforme, se obavezujemo da ćemo se na mestima na kojima se nalazimo, u institucijama i organizacijama u kojima radimo, i u okviru delatnosti i profesija koje obavljammo zalagati za:

- ravnopravnost žena i muškaraca u javnoj i privatnoj sferi,
- promovisanje principa rodne ravnopravnosti u oblastima u kojima radimo,
- rodno osetljiv pristup i za razumevanje potreba i položaja različitih društvenih grupa,
- primenu međunarodnih standarda u oblasti rodne ravnopravnosti,
- unapređenje zakonodavstva iz oblasti antidiskriminacije, rodne ravnopravnosti i sprovođenje zakona,
- doslednu primenu i sprovođenje strategija i akcionih planova vezanih u vezi rodne ravnopravnosti i antidiskriminacije,
- razvoj institucija za rodnu ravnopravnost,
- urođnjavanje svih strategija, akcionih planova i razvojnih projekata,
- poštovanje i dostojanstvo žena kao i svih diskriminisanih grupa u društvu prilikom javnih nastupa i u medijima,
- aktivno učešće u kreiranju, sprovođenju i proceni efekata politika definisanih ovom platformom.

Svesni/e svoje odgovornosti i svojih prava, mi žene i muškarci potpisnici ove platforme, obavezujemo se da ćemo voditi dijalog, ostati umreženi, iskazivati solidarnost kada su ženska prava ugrožena, i međusobno razmenjivati informacije i znanja, kako bismo uspešnije sprovodili ciljeve definisane *Platformom*.

Na Paliću, 2. novembra 2014. godine

Potpisnice/i Platforme

3. Okvir za monitoring i evaluaciju

3.1. Svrha i definicije

Jednostavno govoreći, **monitoring je sistematično i redovno prikupljanje podataka i informacija sa ciljem da se prikaže što objektivnija slika sagledane stvarnosti**. U javnom sektoru u Republici Srbiji tradicija monitoringa nije jaka, a tamo gde postoji, ona se uglavnom svodi na ad hoc praćenje određenih aspekata rada, dok sistematično, redovno i analitično praćenje i ocenjivanje efekata javnih politika, na primer, još uvek nedostaje. Ovaj okvir je korak u dobrom pravcu u podršci razvoju kapaciteta za monitoring i evaluaciju složenih multi-sektorskih procesa. Istovremeno, ovaj okvir oslanja se na dostupne relevantne podatke iz zvaničnih statistika i evidencija, na istraživanja i podatke civilnog sektora, kao i na ciljana nova istraživanja i analize. Kako nema načina da se obaveza monitoringa nametne javnom sektoru, u smislu ljudskih kapaciteta, ovaj se okvir pre svega oslanja na aktivistkinje ženskog pokreta i organizacija civilnog društvo, ali širom otvara vrata i poziva na saradnju *Žensku parlamentarnu mrežu* kao mogući mehanizam nadzora nad radom Vlade, kao i *Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost*, pokrajinske i lokalne mehanizme, kao i sve druge institucije da u domenu svoga rada, doprinesu tačnosti, blagovremenosti, redovnosti i adekvatnoj analizi podataka koji se tiču usaglašenih prioriteta *Ženske platforme za razvoj Srbije*. Naš monitoring sistem i svi indikatori koje biramo treba da:

- Prepoznaju razlike u percepciji, stavovima, pristupu, ekonomskim šansama, raspolaganju resursima i moći koje imaju žene i muškarci.
- Doprinesu oceni rezultata, ishoda i uticaja koje imaju ciljne politike, programi i mere na kvalitet svakodnevnog života i blagostanje žena i muškaraca, odnose među polovima u domaćinstvu, zajednici, privredi i društvu.

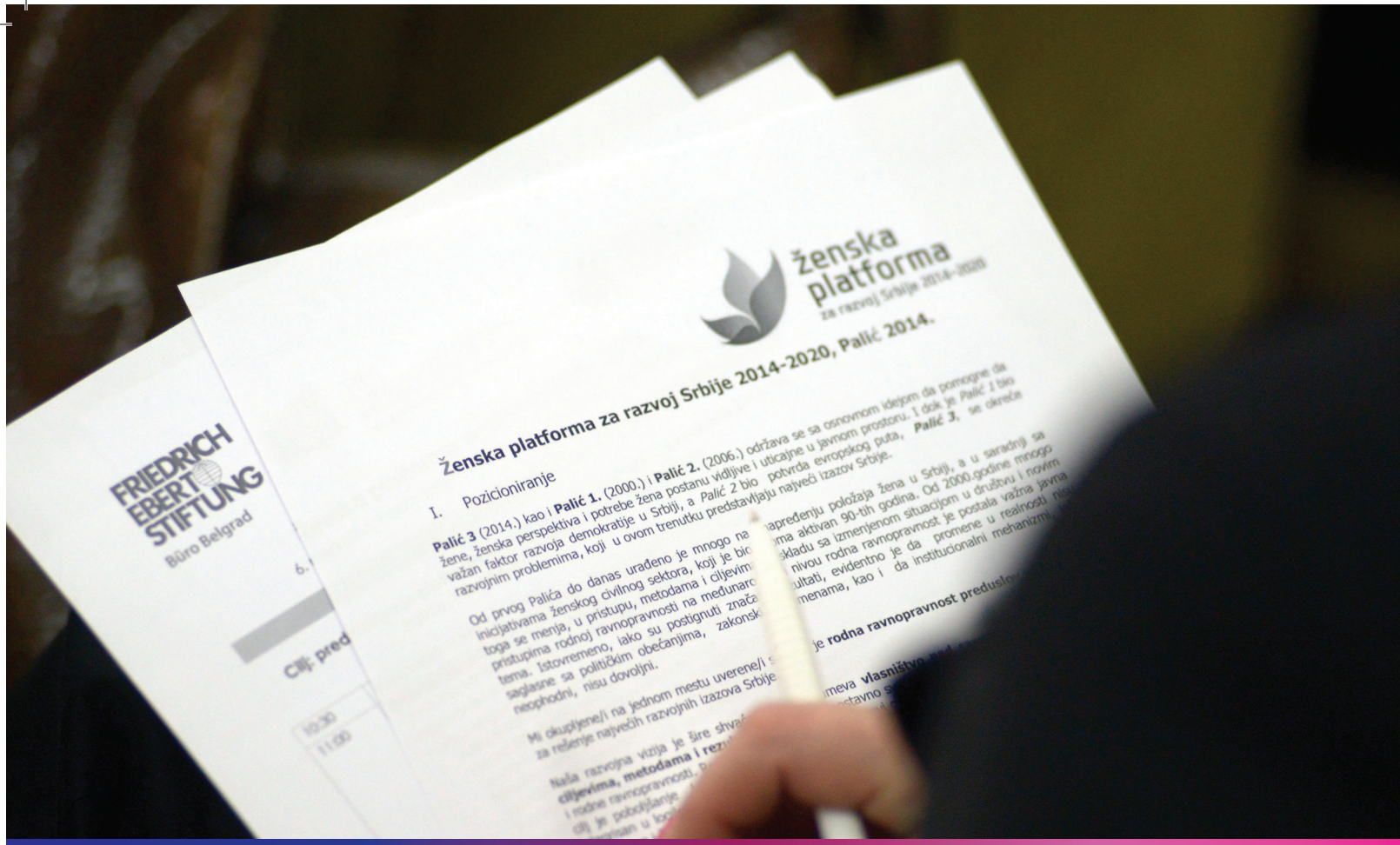
Zato je važno da svi podaci budu razvrstani po polu i drugim važnim karakteristikama (npr. godine, obrazovanje, pripadnost etničkoj i/ili marginalizovanoj grupi, seoskoj, prigradskoj ili gradskoj sredini i sl.)

Evaluacija je ocena u kojoj se meri ta slika stvarnosti poklapa sa prethodno određenim ciljevima i ona nam pomaže da razumemo kako i zašto je neki uspeh ostvaren, kao i da učimo iz neuspeha.

Feministička evaluacija, nalik ostalim pristupima evaluaciji, meri opravdanost, svrsishodnost, relevantnost i efektivnost programa, donosi sud o njihovoj vrednosti i doprinosu željenoj promeni, i ispituje pojedinačne i zbirne podatke u vezi sa tom promenom. Razlika između feminističkih i drugih pristupa je u pažnji koja se posvećuje rodnim pitanjima, potrebama žena i načinima na koje se promoviše i zagovara željena promena. Feministička evaluacija afirmiše društvenu pravdu i posebnu pažnju posvećuje ženama, ali ne samo ženama. Pažnja se takođe posvećuje etničkim grupama, različitim društvenim klasama ili podgrupama i seksualnoj orijentaciji, tj upravo onim aspektima koji često izostaju u tradicionalnim evaluacijama, ili nisu njima adekvatno pokriveni. Zahvaljujući takvom pristupu koji je usklađen sa različitim delovima koji čine stvarnost jednog društva, žene iz ranjivih i višestruko marginalizovanih grupa postaju vidljivije, a njihove su potrebe više i sadržajnije uzete u obzir. U takvom pristupu, na primer, nije dovoljno da se ima reprezentativni uzorak na nacionalnom nivou, jer on skriva bar onoliko koliko otkriva, pa razne grupe koje se nalaze u posebno nepovoljnim životnim situacijama i koje se suočavaju sa sistemskim barijerama, ostaju nedovoljno vidljive i zanemarene. Feministički pristup je kolaborativan i inkluzivan, orijentisan je na ono što je korisno sa stanovišta konkretnih poboljšanja u svakodnevnim životima dece, žena i muškaraca, na akciju.

Uticaj *Ženske platforme* definiše se kao razlika između polaznog stanja i hipotetičkog zatečenog stanja bez upliva *Ženske platforme*. Drugim rečima, treba posebno da vodimo računa o tome koje su promene nastale upravo zahvaljujući delovanju akterki i aktera pod direktnim ili indirektnim uticajem i na osnovu *Ženske platforme*, a koje bi se promene desile i bez ovog važnog mehanizma za izgradnju konsenzusa i izbor srednjeročnih prioriteta.

Indikator je naš alat za merenje napretka u oblasti kojom se bavimo. On nam pomaže da razumemo da li smo se približile svoji strateškim ciljevima. Indikatori mogu biti kvantitativni (brojevi, procenti i sl.), ali mogu da budu i kvalitativni, odnosno da opisuju određena svojstva i karakteristike neke pojave, ili nekog procesa. Najzad, moguća je i kombinacija obe vrste ili pretvaranje brojeva u opise i obratno.

Rodno osetljivi indikatori su oni koji mere promene u rodnim odnosima ili ulogama u društvu tokom vremena. Izbor i upotreba ovih indikatora nam pomažu da razumemo ishode različitih mera i programa i da utvrdimo da li oni doprinose jačanju rodne ravnopravnosti. To novo i bolje razumevanje mehanizma promene nam dalje služi da planiramo još efikasnije mere koje daju bolje rezultate.

Prilikom izbora indikatora važno je da imamo u vidu sledeće izbore koje nužno pravimo¹

- Izbor 1 – Šta merimo?
- Izbor 2 – Kako biramo indikatore?
- Izbor 3 – Koliko indikatora je dovoljno?
- Izbor 4 – Šta nam indikatori govore?

Odgovore na ova pitanja nudimo u narednom poglavlju.

3.2. Nivoi rezultata

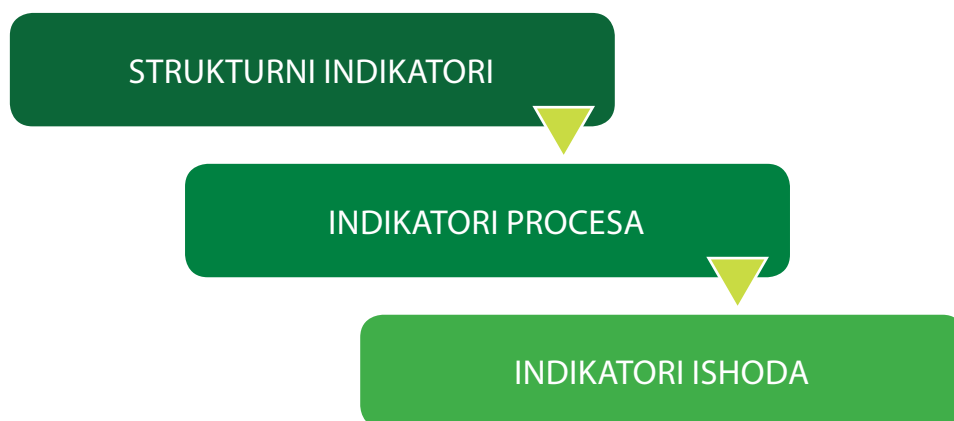
Odgovor na prvo pitanje – **šta merimo** nije konceptualno komplikovan, ali nije ni toliko jednostavan u praksi: merimo minimalan broj karakteristika koje adekvatno sagledavaju celinu, ili njene najvažnije elemente, što direktnije i neposrednije. Uvek nastojimo da merimo ishode koji su što približniji stvarnom životu žena i muškaraca, tzv. nosilaca prava, ali vodimo računa i o poštovanju logičkog toka politika koji kreće od strukturnog nivoa, preko implementacije, da bi najzad stigao do uticaja na stvarne životne situacije. Dakle, idealno je kada merimo ceo taj put. Naša je pažnja pre svega usmerena na *nosioce obaveza i dužnosti* jer oni treba da ispune preuzete obaveze u skladu sa domaćim zakonima i ratifikovanim međunarodnim konvencijama.

¹ Indikatori ljudskih prava, *Vodič za merenje i primenu*, Kancelarija Visokog komesara UN, 2012.

Sledeće je pitanje **kako biramo indikatore**. "Adekvatan konceptualni okvir treba da otkrije vezu između političkih instrumenata i sredstava, s jedne, i željenih ishoda, s druge strane"². Mi se ovde takođe služimo metodom **redukcije i sažimanja** jer smo svesne da nemamo na raspolaganju idealne okolnosti u kojima bismo mogle razvijemo i sistematično primenjujemo holistički sistemski okvir za monitoring. Dakle, usmerene smo na tačnost, pouzdanost i osetljivost naših indikatora, ali smo i svesne da oni mere samo izabrane aspekte pojava, procesa i sistema. Uz pomoć participativnih metoda, nastojimo da eventualne nedostatke ovakve metodologije i moguće *slepe mrlje* korigujemo tako što ćemo im udahnuti život zajednice kroz interakciju između politika i svakodnevnog života. Prema tome, mi biramo najadekvatnije parametre u realnim okolnostima. To znači, dovoljno dobre, ali ne uvek i savršene indikatore. Razlika je u tome što su troškovi tzv. idealnog sistema preveliki, nama nedostupni, u ovom trenutku. Zato procenjujemo da je važnije i vrednije imati sistem koji radi, nego sistem koji postoji na papiru. Svakako, moramo biti svesne ograničenja koja ovakvi metodološki ustupci podrazumevaju u tumačenju podataka, ali i prilika da te podatke dopunimo i korigujemo različitim nestatističkim metodama i alatima.

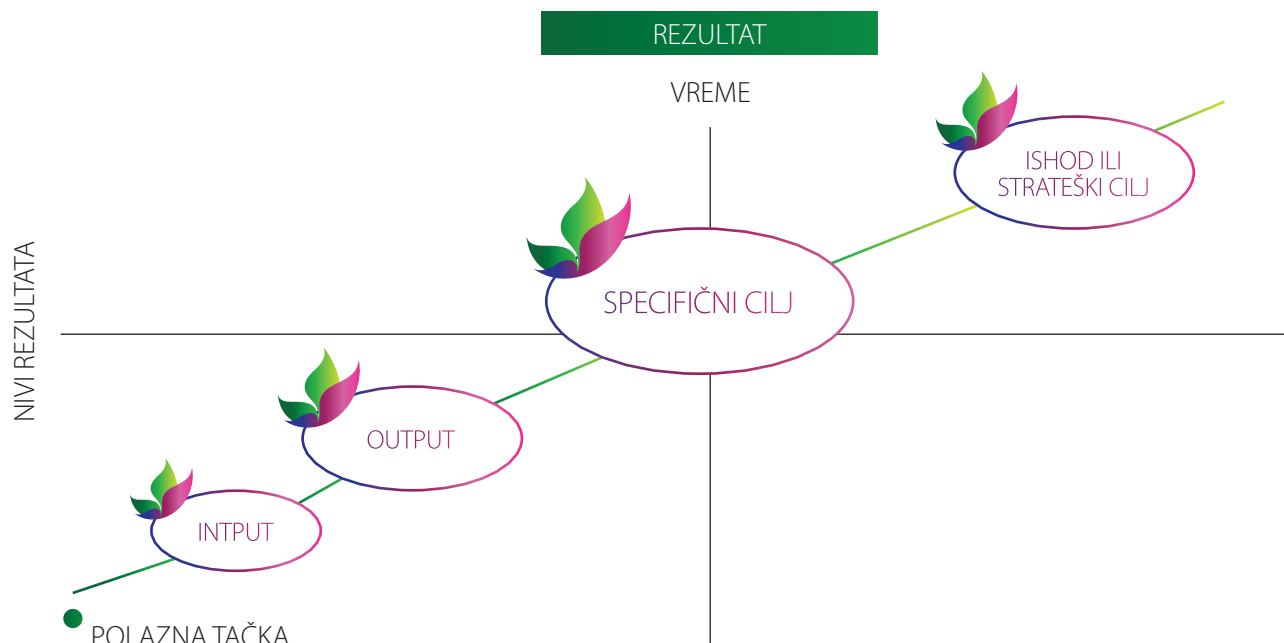
Nema unapred određenog poželjnog broja indikatora, osim što i ovde važi načelno pravilo koje koriste M&E profesionalci: pravilo dovoljnog minimuma. To znači da ne merimo nužno sve aspekte neke promene, već samo njene bitne aspekte, ili samo one koji imaju direktne veze sa ciljanom intervencijom. Takođe, merimo ono što je merljivo i realno moguće promeniti i sagledati posledice promene u datom vremenskom roku. Broj i vrsta indikatora zavise dalje i od naših kapaciteta da redovno pratimo i merimo pomeranja. Iz iskustva znamo da je često moguće da se početna velika lista do koje je jako stalo stručnjakinjama za određenu oblast svede na manji broj indikatora koji jednako *vrše posao*. Tome težimo, uz punu svest o tome da ćemo se oslanjati i na dodatne podatke, studije i specijalizovane izveštaje o monitoringu, koji će biti nezavisno sprovedeni i komplementarni ovom naporu. Dakle, neophodni minimum je naš cilj. Takođe, hoćemo da napravimo uravnoteženi okvir za monitoring koji se približno izbalansirano bavi različitim oblastima. Izbalansirano, znači da ćemo adekvatno da prikazemo činjenično stanje u kome se dalje otišlo u nekim oblastima, dok su druge, kao na primer rodno odgovorno budžetiranje, relativno nove.

Odgovor na pitanje **šta nam indikatori govore** tiče se našeg nastojanja da naš uravnoteženi okvir počiva na indikatorima koji mere rezultate i trendove na sledećim nivoima:

¹ Ibid. str. 29.

3.3. Objašnjenje nivoa

Naša je logika monitoringa usmerena na krajnje ishode, na nivou strateškog cilja, gde se zapravo mere promene u životima žena i muškaraca, devojčica i dečaka, kao vrhunski željeni ishodi javnih politika. Institucije su opet, mahom, usmerene na nivo *inputa* ili početnog rezultata, tj. uloženog rada, resursa i obuka za jačanje kapaciteta, ili pak *outputa* - izlaznog rezultata, kao što su rezultati obuka, formiranje mehanizama, usvajanje zakona i strategija i sl. Svaki nivo i svaki rezultat je važan i mi takođe, selektivno, pratimo događanja na nižim nivoima rezultata, jer tu se prvo i vide promene. Ipak, naša je pažnja najviše usmerena na nivoe iznad – specifični cilj, npr. za neku oblast ili sektor, odnosno vrhunski cilj – poboljšanja u svakodnevnom životu žena i muškaraca, devojčica i dečaka u Srbiji. Na tom, nama najvažnijem, nivou rezultata su **indikatori ishoda**. Da bi do njih došlo, često je nužno da se prvo pozabavimo **strukturnim indikatorima** koji prave okvir i uspostavljaju sistem u kome željena promena može da se desim kao i **indikatorima procesa** koji nam govore da li sistem funkcioniše i gde su potrebna poboljšanja. Poboljšanja u strukturi i procesu su prvi znaci da stvari idu na bolje. Međutim, ako tokom više godina, nakon ovih formalnih poboljšanja, ne uslede suštinska, onda sama struktura ili proces malo znače, tj. predstavljaju formalna poboljšanja koje se ne prenose na naše živote i tako, zapravo, postaju manipulacija.

Napomena 1

Moramo imati u vidu i to da indikatori nikada nisu stopostotno objektivni, niti oni imaju samo jednu funkciju, već uvek obavljaju više od jednog posla. Naša je namera da osvestimo, gde god je to moguće, političku ili simboličku prirodu samih indikatora i analiza koje na osnovu njih radimo. *Politička uloga* indikatora je da nam pomognu da branimo određenu vrednost, ili neku odluku, ili stav koji zagovaramo. Ceo proces borbe za rodnu ravnopravnost jeste politički proces i u tom smislu, ni indikatori nisu neutralni, već zagovaraju vrednosti jednakosti i ravnopravnosti. *Simbolička uloga* je opet često uloga koju preuzimaju institucije u javnom sektoru. Radi se o tome da je već i samo usaglašavanje indikatora, recimo za neku strategiju, tretirano kao rezultat i uspeh, jer je ono samo sebi cilj, a svrha indikatora, u tom slučaju, nije da zaista mere napredak, već se njihova uloga ostvaruje samim postojanjem. Slična ovome jeste i taktička uloga koju indikatori mogu imati u nekom procesu u kome se implementacija odlaže sve dok se ne usaglasimo oko indikatora.

Kao potpisnice *Ženske platforme za razvoj Srbije*, mi se pak zalažemo za suštinsku i instrumentalnu ulogu indikatora. Oni prvo treba da nam pomognu da prikupimo najbitnije podatke koji nam ukazuju na trendove, dobre i loše prakse u odnosu na ciljane promene. Dalje, ovi indikatori treba da nam pomognu u upravljanju procesom promene tako što će da nam pokažu koje veze između procesa i ishoda daju najadekvatnije rezultate.

Napomena 2

Proces monitoringa i evaluacije direktno zavisi od rodno osetljive statistike, ali i doprinosi njenom čvršćem utemeljenju. Rodno osetljiva statistika:

- Adekvatno odslikava životne situacije u kojima se nalaze muškarci i žene u svim oblastima odlučivanja i donošenja politika - **hvata promene**.
- Predstavlja podlogu za sistematičnu i redovnu analizu razlika među polovima – **hvata probleme**.
- Problemi vezani za rodno utemeljene razlike su svi oni koji u osnovi imaju rodne ili polne razlike između muškaraca i žena. Ova oblast pokriva i interakcije između muškaraca i žena, različite načine na koje oni koriste resurse, njihove aktivnosti, reakcije na promene, na različite intervencije države ili u okruženju i na politike – **hvata efekte**.
- Predstavlja preduslov dobre analize i rodnog budžetiranja – **hvata šanse za poboljšanje**.

Zašto nam je ona važna?

1. Jačanje svesti u javnosti o stvarnostima koje su prikrivene – **šansa za fer odnose**.
2. Davanje donosiocima odluka alata za analizu i bolje odluke – **šansa za uspešne lidere**.
3. Istiskivanje pristrasnosti iz odlučivanja o javnom budžetu – **šansa za srećne zajednice**.

4. Monitoring sprovođenja Ženske platforme – indikatori

Pored toga što želimo da znamo da li smo ostvarile svoje ciljeve, nas zanima i kako je određena promena nastala, šta je, od onoga što smo pokušale bilo uspešno, a šta nije, i zašto. Hoćemo i da prepoznamo koliko smo doprinele željenim promenama, a u kojoj smo se meri samo našle u talasu promena koje bi se ionako desile. Želimo da saznamo koja partnerstva posebno pomažu u implementaciji onih promena koje već postoje samo kao mogućnost na papiru, u nekom zakonu ili strategiji. Najzad, zanima nas sve što doprinosi jačanju naših legitimiteta i kredibiliteta, i našeg pojedinačnog i kolektivnog uticaja na donosiocima odluka i na društvo.

Na ovom nivou rezultata, mi pratimo i analiziramo **pomake u približavanju viziji Srbije kao održivog društva koje uključuje sve i u kome će biti dostignut visok kvalitet svakodnevnog života**, i to na tri nivoa:

Zahtevi koje su potpisnice <i>Ženske platforme</i> uputile institucijama, vršiocima javnih funkcija i donosiocima odluka	Obaveze potpisnica <i>Ženske platforme</i>	Indikatori za prioritetne oblasti koje su prepoznate u <i>Ženskoj platformi</i>
--	--	---

4.1. Godišnja ocena napretka u ostvarenju zahteva

Br.	Aspekt koja sagledavamo	Način na koji utvrdjujemo stanje
4.1.1.	Jednake mogućnosti pristupa pravdi i efikasna i delotvorna zaštita prava	Indikatori u oblasti vladavine prava i antidiskriminacije
4.1.2.	Ravnopravno učešće žena i muškaraca u kreiranju politika i strategija u svim oblastima društva, uključujući proces EU integracija	Analiza inputa i konsultacija u vezi sa novim i usvojenim politikama i strategijama, posebno onim koje direktno doprinose EU integracijama, razvrstavanje na: a) ravnopravno učešće žena i muškaraca, b) žene nisu adekvatno uključene, c) muškarci nisu adekvatno uključeni, d) civilno društvo nije adekvatno uključeno, e) nema podataka, sa preporukama
4.1.3.	Izmenе antidiskriminacionog zakonodavstva i Zakona o rodnoj ravnopravnosti	Analiza izmena i dopuna u antidiskriminacionom zakonodavstvu i Zakonu o rodnoj ravnopravnosti i sagledavanje usklađenosti sa prioritetima ŽP, uz izdvajanje pozitivnih i negativnih pomaka i preporuka
4.1.4.	Uvođenje rodne perspektive kao principa u kreiranje svih zakona i politika u svim oblastima društva	Analiza usvojenih-izmenjenih zakona, politika i strategija u izveštajnom periodu, sagledavanje iz rodne perspektive i a) razvrstavanje na uvedena rodna perspektiva, b) delimično uvedena RP i c) nije uvedena RP i indikatori u oblasti ROB i javne politike
4.1.5.	Dalje jačanje institucija rodne ravnopravnosti	Analiza nadležnosti RR mehanizama, njihovih budžeta i implementacije u izveštajnom periodu
4.1.6.	Nadzor i kontrola nad sprovođenjem propisa i odgovornost za njihovu primenu	Indikatori u oblasti ROB i javne politike
4.1.7.	Usvajanje novih politika i strategija za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti i konzistentno i sistematično urođjavanje svih strategija razvoja, i akcionih planova na svim nivoima	Indikatori u oblasti ROB i javne politike Sektorske analize i informacije prikupljene od ženskih organizacija i nadležnih institucija
4.1.8.	Konzistentno i sistematično uvođenje rodnog budžetiranja na svim nivoima, u svim institucijama	Indikatori u oblasti ROB i javne politike
		Analiza ciljeva i indikatora – relevantnost u odnosu na prioritete ŽP i finansijske implikacije
		Stepen realizacije ROB ciljeva u izveštajnom periodu

4.1.9.	Urođnjavanje svih državnih institucija i redovna revizija	Indikatori u oblasti ROB i javne politike Sektorske analize i informacije prikupljene od ženskih organizacija i nadležnih institucija
4.1.10	Urođnjavanje svih projekata razvoja na državnom, regionalnom i lokalnom nivou	Indikatori u oblasti ROB i javne politike Sektorske analize i informacije prikupljene od ženskih organizacija i nadležnih institucija SEIO kancelarija
4.1.11	Dostojanstven rad i pravičnu zaradu	Indikatori sindikalno organizovanje žena, i zapošljavanje Ekonomski pokazatelji, po polu i drugim demografskim karakteristikama

4.2. Praćenje poštovanja obaveza koje su preuzele potpisnice Ženske platforme

Obaveza	Indikator	Finansijski pokazatelji
Ravnopravnost žena i muškaraca u javnoj i privatnoj sferi	Primeri inicijativa potpisnica ŽP i ishod inicijativa	
Promovisanje principa rodne ravnopravnosti u oblastima u kojima radimo	Primeri inicijativa potpisnica ŽP i ishod inicijativa, po oblastima	
Rodno osetljiv pristup i za razumevanje potreba i položaja različitih društvenih grupa	Javno dostupni primeri rodno osetljivog pristupa za razumevanje potreba i položaja različitih društvenih grupa	
Primena međunarodnih standarda u oblasti rodne ravnopravnosti	Primeri primene međunarodnih standarda u oblasti rodne ravnopravnosti uz pomoć i podršku potpisnica ŽP	
Unapređenje zakonodavstva iz oblasti antidiskriminacije, rodne ravnopravnosti i sprovođenje zakona	Uloga potpisnica ŽPM u unapređenju zakonodavstva iz oblasti antidiskriminacije, rodne ravnopravnosti i sprovođenja zakona	
Dosledna primena i sprovođenje strategija i akcionih planova u vezi rodne ravnopravnosti i antidiskriminacije	Uloga potpisnica ŽPM u doslednoj primeni i sprovođenju strategija i akcionih planova u vezi rodne ravnopravnosti i antidiskriminacije	
Razvoj institucija za rodnu ravnopravnost	Uloga potpisnica ŽP u razvoju institucija za rodnu ravnopravnost i primeri specifičnih zajedničkih aktivnosti	
Urođnjavanje svih strategija, akcionih planova i razvojnih projekata	Uloga potpisnica ŽP u urođnjavanju strategija, akcionih planova i razvojnih projekata i primeri specifičnih zajedničkih aktivnosti	
Poštovanje i dostojanstvo žena kao i svih diskriminisanih grupa u društvu prilikom javnih nastupa i u medijima	Uloga potpisnica ŽP u afirmisanju poštovanja i dostojanstva žena kao i svih diskriminisanih grupa u društvu prilikom javnih nastupa i u medijima	
Aktivno učešće u kreiranju, sprovođenju i proceni efekata politika definisanih ovom platformom	Dokazi o učešću, po vrsti i ishodima (prikupljanje određenih podataka, preuzeta obaveza za redovan monitoring, <i>ad hoc monitoring</i> , analiza, procena efekata, drugo)	

4.3. Indikatori za prioritetne oblasti prepoznate u Ženskoj platformi

- 3.1. Vladavina prava i antidiskriminacija
- 3.2. Politička participacija
- 3.3. Ljudska bezbednost i nasilje nad ženama
- 3.4. Preduzetništvo i zapošljavanje
- 3.5. Obrazovanje i nauka
- 3.6. Kultura i mediji
- 3.7. Poljoprivreda i održivi ruralni razvoj
- 3.8. Sindikalno organizovanje žena
- 3.9. Zdravlje i sport
- 3.10. Socijalna politika i ekonomija staranja
- 3.11. Budžet i upravljanje javnim politikama
- 3.12. Žene i nove tehnologije

4.3.1. Vladavina prava i antidiskriminacija

Strukturni	Procesni	Ishodi
Konzistentnost zakonskog okvira za prevenciju diskriminacije*	Broj usvojenih preporuka CEDAW u izveštajnom periodu, prema vrsti promene (zakonska, sistemska, proceduralna, drugo)	Poverenje građanki i građana RS u integritet institucionalnih procesa, razloženo na sudsku, zakonodavnu i izvršnu vlast, za ciljane institucije, i demografske karakteristike ispitanika-ca
	Promena na matrici podzakonskih akata i procedura za implementaciju antidiskriminacionog zakonodavstva**.	
	Udeo javnih zgrada koje su pristupačne za OSI, razvrstano prema pristupačnosti za korisnike kolica, slepe i slabovide i osobe sa u mentalnim invaliditetom i ciljanu opštinu/grad	Pomak u Indeksu jednakosti u pristupu pravdi***
Stanje osnovnih prava u RS u izveštajnom periodu****	Primeri napretka u poštovanju ljudskih prava i ograničenja osnovnih prava građanki i građana u izveštajnom periodu, sagledana rodna dimenzija	Percepcija diskriminacije u izveštajnom periodu, razloženo na demografske karakteristike ispitanika-ca
	Broj predstavnika-ca posebno osetljivih grupa***** uključenih u donošenje zakona, javnih politika i odluka kroz njihovu uključenost u Narodnu skupštinu, Vladu RS, Lokalna Veća i skupštine opština	
	Odnos budžetiranih i finansiranih programskih ciljeva/aktivnosti nezavisnih institucija u izveštajnom periodu, prema instituciji i cilju/aktivnosti	Broj građanki i građana RS koji koriste nezavisne institucije, po polu i demografskim karakteristikama korisnika, nezavisnoj instituciji i vrsti usluge
Datum stupanja na snagu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći	Broj korisnika besplatne pravne pomoći, po demografskim karakteristikama, tipu pomoći i ishodu	
	Dostupnost finansijske podrške iz javnog budžeta i budžeta JLS za pružaoce besplatne pravne pomoći u izveštajnom periodu, razložena prema vrsti pružaoca (OCD, opština, drugo), iznosu sredstava i trajanju projekta	
Napredak u ograničenju moći države (<i>Constraints on Government Powers</i>) i poštovanju zakona u koordinaciji i rukovodjenju službama bezbednosti	Broj profesionalaca u državnoj upravi i JLS koji su pohađali obuku o ljudskim pravima koja uključuje i ženska ljudska prava i rodnu ravnopravnost, u izveštajnom periodu, razloženo na institucije, pol i poziciju profesionalaca	Odluke Ustavnog suda u domenu vladavine prava, prema podnosiocu zahteva Ustavnom sudu, brzini reagovanja i ishodu
	Primeri građanske kontrole vlasti	Primeri parlamentarnog nadzora i kontrole nad izvršnom vlašću u izveštajnom periodu
	Primeri personalizacije institucija na osnovu izveštaja ekspertskog panela	
Napredak u integrisanju rodne perspektive u javne politike (<i>Mainstreaming</i>)	Unapređenje delotvornosti afirmativnih mera, prema meri, ciljanoj grupi, broju korisnika/ca, alociranim budžetskim sredstvima i rezultatima na nivou ishoda, prema oceni ekspertskog panela	Udeo roma u romskim naseljima koji imaju pristup tekućoj vodi, kanalizaciji, struji i odnošenju smeća
	Pravni status, budžet i akcioni plan tela za koordinaciju RR u izveštajnom periodu	Socio-ekonomski status starijih žena i muškaraca u Srbiji
	Napredak u implementaciji politika koje doprinose rodnoj ravnopravnosti, prema listi koju je podneo ekspertski panel na kraju prethodnog izveštajnog perioda za naredni	

*Konzistentnost zakonskog okvira u ovoj oblasti ima dimenziju dovršenosti (dal i su svi delovi tu), kvaliteta (kakvi su delovi i celina), i međusobne usaglašenosti koja omogućava efikasno sprovođenje. Konzistentnost meri ekspertski panel i daje preporuke tamo gde su otkrivene slabosti. Razloženo prema datumu stupanja na snagu ciljanih propisa, njihovom kvalitetu u odnosu na međunarodne standarde, a posebno: poboljšanja-pogoršanja u novom Ustavu, Zakonu protiv diskriminacije, Zakonu o rodnoj ravnopravnosti, Zakonu o zabrani diskriminacije OSI, opštem zakonu o zabrani diskriminacije, Zakonu o rodnom identitetu, i Zakonu o istopolnim zajednicama, kao i u odnosu na stepen usklađenosti sa preporukama *Ženske platforme* u oblasti vladavine prava i antidiskriminacije, prema oceni ekspertskog panela.

**Matrica beleži napredak u razvoju ciljanih podzakonskih akata, procedura i implementacije koje ekspertski panel izlistava 2015, a prema sledećim proverama koje ocenjuje ekspertski panel: a) dovršene u zakonskom roku, b) jasne, c) javno dostupne, d) fer, e) efikasne. Na primer, na ovaj način se prati napredak u donošenju i primeni Poslovnika o postupanju institucija u slučajevima diskriminacije, razloženo prema instituciji i sektoru.

***Prema oceni ekspertskog panela, razložen na proceduralnu pravdu (kontrola procesa, glas, participacija, neutralnost), informacije (predvidivost i dostupnost proceduralnih koraka i cene), jednakost u tretmanu (poštovanje, dostojanstvo stranke), distributivna pravda (fer ishod), restorativna i retributivna (otklanjanje nepravde), pragmatična (uspešno rešava probleme, sprovodi) i transparentnost ishoda (jasni kriterijumi, razumljivo obrazloženje, u skladu sa zakonom i pravdom) i institucije.

**** na osnovu procene ekspertskog panela i monitoring izveštaja EU. Pokriva: a) pravo na slobodu, b) na fer zakonski proces, c) na slobodu kretanja, d) na slobodu mišljenja, e) na verske slobode, f) slobodu izražavanja, g) mirno okupljanje, h) slobodu udruživanja. Opšti presek stanja uključuje rodnu analizu (i obuhvata manjinske grupe)

*****Žene sa sela, žene od 50+ godina, žene i muškarci sa invaliditetom, romi i romkinje

4.3.2. Politička participacija

Strukturni	Procesni	Ishodi
Datum stupanja na snagu zakonskih odredbi koje podstiču političko uključivanje manje zastupljenog pola, prema nivou i vrsti uključivanja i grani vlasti	Zastupljenost žena i muškaraca u Narodnoj skupštini i Skupštini AP Vojvodine u odnosu na udeo u stanovništvu, razloženo na manjinske grupe i partije.	Indeks rodne ravnopravnosti, po oblastima
	Zastupljenost žena i muškaraca na rukovodećim položajima u sudovima i u tužilaštvu, razvrstano za svaki sud i tužilaštvo	
	Zastupljenost žena i muškaraca na sledećim rukovodećim položajima u izvršnoj vlasti: premijer/ka, ministar/ka, pomoćnik/ca ministra, državni/a sekretar/ka, predsednik/ca opštine i gradonačelnik/ca, načelnik/ca	
Datum stupanja na snagu obaveznosti rodne analize u proces kreiranja i sprovođenja javnih politika u Srbiji	Broj inicijativa ŽPM za integrisanje rodne perspektive u zakone i politike u izveštajnom periodu, prema vrsti i ishodu	Broj konkretnih poboljšanja na osnovu rezultata monitoringa Ženske platforme u izveštajnom periodu, prema vrsti poboljšanja
	Primeri javnih politika koje integrišu rodnu perspektivu u izveštajnom periodu	Zajedničke inicijative ŽPM i ženskog pokreta, prema ishodu u izveštajnom periodu
	Broj analitičkih studija o rodnoj dimenziji političke participacije u Srbiji u izveštajnom periodu, prema izvoru finansiranja	
	Kapacitet ŽPM da sprovede zaključke nacionalne konferencije ŽPM u izveštajnom periodu	
Datum stupanja na snagu Zakona o finansiranju političkih stranaka koji sadrži odredbe o monitoringu i nadzoru nad potrošnjom sredstava iz budžeta	Ukupan iznos budžeta za obrazovanje političarki ("obrazovanje za moć"), rad foruma žena, obrazovanje žena, i rad sa omladinom stranake u izveštajnom periodu, po političkoj partiji	Broj političkih partija koje su uključile rodnu perspektivu u sve programske oblasti, razloženo na političke partije, stepen usaglašenosti sa Ženskom platformom i sektore
	Broj političkih partija koje imaju pisane kriterijume i procedure za formiranje izborne liste na svim nivoima, razloženo na političke partije	Izlaznost žena i manjina na poslednjim izborima, prema vrsti izbora
	Kvalitet planova i programa političkih partija za ostvarivanje rodne ravnopravnosti, prema oceni ekspertskog panela	Procenat žena među apstinentima, odnosno belim listićima na poslednjim izborima
	Primeri saradnje političke partije sa ženskim organizacijama i uključivanja njihovih prioriteta u svoj rad, prema partiji i ŽOCD	
	Broj i procenat žena u rukovodstvu političkih partija, po političkoj partiji	
Kvalitet rada rodni mehanizama na svim nivoima, ocena ekspertskog panela	Dostupnost treninga za rad rodni mehanizama	Veća uključenost žena u političke procese u lokalnim zajednicama, prema vrsti uključenosti (kreiranje, implementacija, monitoring javni politika, političke partije, rešavanje konkretni problema) i opštini
	Dostupnost sredstava za rad rodni mehanizama	
	Uključenost rodni mehanizama u izradu javni politika na svim nivoima	
	Uključenost žena i ženskih organizacija u tela i mehanizme za rodnu ravnopravnost, socio-ekonske savete i savete mesni zajednica	

* Kapacitet ŽPM meri se pomoću facilitirane samoprocene, u kombinaciji sa ocenom koju daje ekspertski panel za ovu oblast, a na osnovu alatke za merenje kapaciteta ŽPM.

4.3.3. Ljudska bezbednost i nasilje prema ženama

Strukturni	Procesni	Ishodi
Datum usvajanja novog Ustava Republike Srbije	Ocena očuvanja/unapređenja statusa dostignutih prava u odnosu na prethodni Ustav, ekspertski panel	Učešće žena i ženskih organizacija u odlučivanju o ustavnim rešenjima i politici ljudske bezbednosti
	Savet za Nacionalnu bezbednost pod parlamentarnim nadzorom	
Pomak u kvalitetu strateškog okvira u oblasti bezbednosti prema izveštaju Beogradskog centra za bezbednosnu politiku	Nivo uključenosti ³ relevantnih aktera u izradu Strategije bezbednosti RS i Akcionog plana za sprovođenje Rezolucije SB UN 1325, ocean ekspertskog panela na osnovu: • broja i vrste konsultacija po fazama izrade, • vrste usvojenih i odbačenih predloga, • vrste aktera (OCD, institucije na lokalnom i nacionalnom nivou, međunarodne institucije, drugi akteri) Kvalitet obuhvata bezbednosnih izazova, rizika i pretnji po žene i devojke u okviru bezbednosnih politika u izveštajnom periodu, prema proceni ekspertskog panela ⁴	
Pomak u kvalitetu strateškog okvira za implementaciju istambulske konvencije, prema oceni AŽC	Poboljšana bezbednost žena i dece i pripadnika višestruko marginalizovanih grupa na lokalnu, prema percepciji ciljanih grupa i resursima koji su izdvojeni u izveštajnom periodu	Procenat građana i građanki koji su slobodni od straha, po polu i godinama
	Funkcionalnost sistema prevencije nasilja nad ženama prema oceni ženskih NVO koje se bave prevencijom i zaštitom žena od nasilja, za izveštajni period.	
Datum usvajanja i iznos odobrenog godišnjeg budžeta za implementaciju <i>Strategije i Akcionog plana za borbu protiv nasilja nad ženama</i> i primenu <i>Istambulske konvencije</i>	Broj pritužbi zbog nasilja prema ženama u izveštajnom periodu, prema demografskim karakteristikama podnosioca	Jednako tretiranje građana i građanki u bezbednosnim incidentima, zasnovano na rodnoj analizi rizika i senzibilisanom pristupu predstavnika institucija osobama sa iskustvom nasilja, ocena ekspertskog panela
Datum stupanja na snagu objedinjenih indikatora za prepoznavanje nasilja kroz sve institucije, u saradnji sa ženskim NVO	Osnivanje Fondova za kompenzaciju žrtava krivičnih dela i alimentacionog Fonda koji se regresira od izvršilava krivičnih dela i onih koji treba da plate alimentaciju	Ukupna sredstva isplaćena iz Fonda za kompenzaciju žrtava krivičnih dela i alimentacionog Fonda, po polu i broju oštećenih
	Broj programa za zaštitu žena od nasilja finansiranih iz budžeta, prema vrsti programa i nivou finansiranja	Funkcionalan multisektorski odgovor na nasilje prema ženama, ocena ekspertskog panela
	Dostupnost i kvalitet besplatne pravne pomoći za žene sa iskustvom nasila	
	Procenat osuđenih nasilnika za rodno zasnovano nasilje u odnosu na broj podnetih prijava i usklađenost statistike lica i dela	
	Usvajanje standarda za SOS telefon	
	Broj opština u kojima Centri za socijalni rad vrše uslugu SOS telefona u izveštajnom periodu	
Prilagođavanje sistema nabavke usluga socijalne zaštite u zajednici OCD	Broj OCD koje su dobile podršku za pružanje usluga socijalne zaštite, prema izvoru i vrsti usluge	
Datum otvaranja poglavlja 23, 24 i 25, razloženo po poglavlju	Nivo uključenosti relevantnih aktera u pregovaranje sa EU u poglavljima 23, 24 i 25, razloženo po broju i vrsti konsultacija po fazama izrade, vrsti usvojenih i odbačenih predloga, vrsti aktera (OCD, institucije na lokalnom i nacionalnom nivou, međunarodne institucije, drugi akteri).	Ostvareni zadaci po akcionom planu za svako od poglavlja u izveštajnom periodu, procena EU i ekspertski panel

³ Nivo uključenosti je stepenovan od 1 do 5, gde je 1 najniži stepen koji označava da nema uključivanja, a 5 najviši, gde su relevantni akteri uključeni na smislen način u sve faze procesa.

⁴ Ekspertski panel čine predstavnice OCD i akademske zajednice koje su odabrane prema usaglašenim kriterijumima. One vrše godišnji pregled napretka u ovoj oblasti i dokumentuju svoje nalaze i ocene.

4.3.4. Preduzetništvo i zapošljavanje

Strukturni	Procesni	Ishodi
Datum stupanja na snagu normativno pravnog okvira koji se odnosi na implementaciju principa Misli prvo na male (<i>Think Small First</i>)	Primena zajedničkog datuma stupanja na snagu propisa koji se odnose na MSPP (<i>Common Commencement Date</i>)	Broj preduzetnica u Srbiji, po veličini preduzeća ili radnje, sektoru, regionu, posebno za ruralna područja
	Konsultacije sa preduzeticama u izveštajnom periodu, razloženo na vrste konsultacija, vrstu udruženja i preduzetnika-ca, ishod i region	
	Programi preduzetničkog učenja za mikro preduzeca i preduzetnice koji se finansiraju iz budžeta u izveštajnom periodu, prema obuhvatu, regionu, lokalnom ili nacionalnom nivou i vrsti programa	
	Dostupnost bespovratnog finansiranja za mikro preduzeca i kredita sa niskim kamatama i dužim rokovima otplate za preduzetnice u izveštajnom periodu	Stopa preživljavanje preduzeća čije su vlasnice žene
	Pristup javnim nabavkama kroz postojanje kvote za mikro preduzeća i preduzeća čije su vlasnice žene u izveštajnom periodu	
Datum usaglašavanja Zakona o preduzećima sa evropskom praksom kroz izmenu značenja pojma <i>preduzetnik</i>	Broj zaposlenih u javnom sektoru na svim nivoima koji su završili obuku o politikama za podršku preduzetništvu, razložen po polu, instituciji i nivou a posebno za poresku upravu, Ministarstvo privrede, Razvojna agencija Srbije, MDULS, Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj i RRA	Stopa rasta preduzeća čije su vlasnice žene
	Garantne šeme i dostupnost hipotekarnog kapitala za preduzeća čije su vlasnice žene	Pomak u indikatorima Globalnog monitora preduzetništva - <i>Global Entrepreneurship Monitor</i> (GEM) posebno u delu koji se odnosi na preduzetništvo žena
	Poboljšanja u kvalitetu i dostupnosti podataka o preduzetništvu žena na osnovu rodno senzitivnih podataka iz APR-a, uvezivanju podataka o preduzećima sa drugim administrativnim izvorima, anketama registrovanih i neregistrovanih preduzeća, ARS, mešovitim istraživanjima neformalnog sektora, ocena ekspertskog panela	
Datum stupanja na snagu Zakona o zanatstvu, Zakona o zadrugama, Zakona o nebankarskom finansiranju i Zakona o socijalnom preduzetništvu	Procenat preduzetnica u radno aktivnom stanovništvu u izveštajnom periodu	Odnos između plaćenog i neplaćenog rada žena i muškaraca
	Procenat preduzetnica iz nužde u ukupnom broju ženskih startapova koji su dobili podršku javnog sektora u izveštajnom periodu, prema vrsti podrške i programu	
	Glavne barijere preduzetništvu žena, na osnovu ankete	
	Primeri afirmativnog odnosa javnog sektora i medija prema preduzetništvu, a posebno preduzetništvu žena	
Urođnjene ekonomske politike	Dostupni mehanizmi i programi podrške u izveštajnom periodu, razloženo na geografsku, sektorsku oblast i veličinu preduzeća, posebno namenjeno preduzeticama	Stopa profitabilnosti preduzeća čije su vlasnice žene
	Primeri politika i mera koje su prilagođene prioritetnim potrebama preduzetnica, ocena ekspertskog panela	Udeo preduzeća čije su vlasnice žene u brzorastućim preduzećima (high growth enterprises)
	Sadržaj i obuhvat mera za jačanje učešća žena u ekonomiji znanja, kreativnim industrijama i zelenoj ekonomiji u izveštajnom periodu	
	Konzistentna primena dualnog pristupa u oblasti ekonomskog razvoja (afirmativne mere i urođnjavanje ekonomskih i drugih relevantnih politika i strategija) u izveštajnom periodu, razloženo na vrstu mere, obuhvat i nivo finansiranja	
Urođnjene politike zapošljavanja	Uticaj državnih subvencija na zapošljavanje žena i muškaraca u izveštajnom periodu	Stopa zaposlenosti žena i muškaraca u Srbiji, razložena na starosne grupe, obrazovanje i regione
	Uticaj aktivnih mera zapošljavanja na zapošljavanje žena i muškaraca, prema demografskim karakteristikama	
	Primeri javnih politika koje odgovaraju na izražene prioritete Ženske platforme u oblasti zapošljavanja	Stopa aktivnosti žena i muškaraca u Srbiji, razložena na starosne grupe, obrazovanje i regione
	Mere usmerene na balansiranje "tipično ženskih" i "tipično muških" zanimanja	Jaz u prihodima između žena i muškaraca u Srbiji
	Učešće žena u javnom sektoru, prema obrazovnom nivou, platnom razredu i vrsti institucije-organa	
	Mere usmerene na povećanje obuhvata žena PIO, razložene prema ciljnoj grupi	Rodni jaz među penzionerima
		Stopa nezaposlenosti
		Učešće žena u sivoj ekonomiji u izveštajnom periodu

4.3.5. Obrazovanje i nauka

Strukturni	Procesni	Ishodi
Rodno senzitivni obrazovni sadržaji i politike, ocena ekspertskog panela	Obuhvat romske dece u uzrastnoj grupi, po polu i nivou obrazovanja	Promena u obuhvatu devojčica i dečaka formalnim obrazovanjem, sa podacima za manjinske grupe, obrazovni nivo i regione
	Primeri uvođenja rodne ravnopravnosti u obrazovne programe i kroz standardizaciju kompetencija u obrazovanju u izveštajnom periodu	Funkcionalna pismenost za uzrast od 15–24 godine, po polu i regionu
	Nastavni sadržaji u formalnom obrazovanju o LGBT osobama u izveštajnom periodu	
	Odnos upisanih i svršenih srednjoškolaca, po polu, upravnom okrugu i izdvojeno za manjinske grupe (romkinje i romi, OSI)	
Dosledno sprovedena afirmativna akcija u nauci i obrazovanju, ocena ekspertskog panela	Mere za podršku ženama u nauci i smanjenje diskriminacije žena u nauci, razloženo na vrstu mere, obuhvatu i starosnoj grupi	Učešće žena u NTIM*
	Obuhvat različitih programa rodni studija u izveštajnom periodu, po broju studenata i studentkinja, formalnom i neformalnom obrazovanju, nivou i školskoj ustanovi	
	Broj upisanih studenata po polu, fakultetu, nivou studija, za privatne i državne fakultete	
	Udeo žena na rukovodećim mestima u obrazovanju i nauci	
	Broj pripadnika/ca manjinskih grupa upisanih u visokoškolske ustanove na osnovu afirmativne akcije, po polu, manjinskoj grupi i fakultetu	
Afirmacija znanja akumuliranog u ženskom pokretu, ocena ekspertskog panela	Broj naučnih radova koji integrišu feminističku teoriju i praksu u izveštajnom periodu	Prepoznatljivost ženskog znanja u javnosti, razloženo po polu i demografskim karakteristikama ispitanika
	Primeri naučno-istraživačke saradnje između nosilaca direktne ekspertize iz ženskog pokreta i naučnika-ca	
	Primeri interdisciplinarnih pristupa i uvođenja praktičnih znanja nastalih u ženskom pokretu u kurikulumu na svim nivoima obrazovanja	
	Broj žena u SANU, razloženo na odeljenja	

* u nauci, tehnologiji, među inženjerima, i matematičarima, na engleskom uobičajeno STEM

4.3.6. Kultura i mediji

Strukturni	Procesni	Ishodi
Urođnjene javne politike u oblasti medija , ocena ekspertskog panela	Podrška jačanju institucionalnih kapaciteta udruženja novinara i medijskih asocijacija za razvoj rodno senzitivnih politika u medijima, prema vrsti podrške, obuhvatu i ishodu u izveštajnom periodu	Promene u položaju medijskih radnica unutar redakcija, ocena ekspertskog panela
	Usvajanje i primena rodno osetljive politike na javnom servisu, analiza ekspertskog panela	Promena u učešću žena u medijskim politikama
	Dostupnost podsticaja za tzv. ženske i feminističke medije i portale	
	Učešće žena u vlasništvu nad medijima i među članovima UO	
	Učešće žena među donosiocima odluka* u medijima i o medijskom sadržaju	
	Učešće žena u regulatornim telima i u rukovodstvu u udruženjima novinara i medijskim asocijacijama	
	Afirmativne akcije usmerene na porast učešća žena na mestima odlučivanja u medijskoj politici i u javnom servisu	
Razvoj rodno senzitivnih medijskih politika**	Primeri uvođenja deska za rodnu ravnopravnost u medijima	Platni jaz između žena i muškaraca koji rade u medijima, na osnovu istraživanja (Tamara Skrozza)
	Primeri rodno senzitivnih sadržaja u medijima u izveštajnom periodu	
	Primeri otklanjanja rodni barijera za rad u medijima	
	Primena kodeksa rodno osetljivog izveštavanja u medijima	
	Uvođenje predmeta ili nastavnih jedinica koje se tiču rodno senzitivnog izveštavanja na FPN, u Novom Sadu i privatnim fakultetima na medijskim studijama	
	Procenat žena i muškaraca koji honorarno rade u medijima	
Uklanjanje barijera stvaranju balansirane slike stvarnosti koja uključuje žene i muškarce, ocena ekspertskog panela	Doprinos medija ukidanju rodni stereotipa kroz rodno senzitivnu analizu na osnovu Global Media Monitoring-a	Balansirana slika u javnosti o muškaracima i ženama u svim segmentima društva, a posebno u politici, sportu i porodici prema nalazima Globalnog medijskog monitora
	Primeri medijskih prikaza žena kao inovatorki, uspešnih preduzetnica, naučnica, političarki, upravljačica	
	Primeri rodni stereotipa u medijskom prikazu žena na javnim i političkim funkcijama	
	Procenat sadržaja koji ističu rodnu ne/ravnopravnost u važnim događajima i pitanjima (politika, vlada, parlament, ekonomija, rat i konflikt, kriminal, nasilje i diskriminacija, siromaštvo, nauka i tehnologija, sport)	
	Uključivanje ženskih organizacija i ŽINDOK-a u prikupljanje podataka i rodnu analizu medijskih sadržaja	
	Redovno i konzistentno izveštavanje o napretku u borbi protiv nasilja prema ženama u javnom servisu	
	Procenat bespovratne i projektne podrške umetnicima razložen po polu, iznosu, temi i u odnosu na broj prijava	
Urođnjavanje kulturnih politika	Rodna analiza redovne izložbene delatnosti i umetničke produkcije u izveštajnom periodu	Zastupljenost žena i ženskog stvaralaštva u kulturnom nasleđu
	Zastupljenost žena među donosiocima odluka u kulturnoj politici na svim nivoima	
	Primeri rodne analize u institucijama kulture koje se finansiraju iz budžeta	
Afirmativna akcija u kulturi	Iznos sredstava iz budžeta usmeren na razbijanje rodni stereotipa u izveštajnom periodu	Pristup kulturnim sadržajima, po polu i drugim demografskim karakteristikama
	Primeri afirmacije ženskog stvaralaštva u izveštajnom periodu	

* Glavni i odgovorni urednici, urednici, šefovi deskova

** Npr. primena Konvencije interparlamentarna unije UN-a koja nameće obavezu rodne ravnopravnosti u Ustavu i zakonima, mehanizmi na svim nivoima, zakon o rodnoj ravnopravnosti, rodno osetljiva upotreba jezika u zakonodavstvu i javnim službama, Zakon o službenoj upotrebi jezika

4.3.7. Poljoprivreda i održivi ruralni razvoj

Strukturni	Procesni	Ishodi
Datum ponovnog uspostavljanja Fonda za zaštitu životne sredine	Procenat sredstava Fonda* usmeren na podsticanje ženskih inicijativa u oblasti ruralnog razvoja	Procenat stanovništva pokriven kanalizacionom i odvodnom mrežom, posebno za Vojvodinu
	Procenat sredstava Fonda usmeren na podsticaj reciklažnoj industriji, razloženo po polu vlasnika preduzeća i iznosu sredstava	
	Procenat sredstava Fonda usmeren na podsticanje žena da se uključe u poljoprivredu znanja**	Učešće žena u poljoprivredi znanja
Urođjene politike razvoja poljoprivrede	Rodna analiza prepoznaje kritične tačke u poljoprivrednim granama	Javne politike bolje odgovaraju na potrebe žena u sektoru poljoprivrede, anketa
	Učešće žena u subvencijama u poljoprivredi, u izveštajnom periodu prema iznosu, vrsti, grani	
	Učešće žena u IPARD fondovima u izveštajnom periodu	Povećano učešće žena u agroindustriji
	Učešće žena u istraživanju i razvoju u poljoprivredi i šumarstvu	
	Udeo žena na rukovodećim mestima u javnim preduzećima u poljoprivredi i šumarstvu	Procenat žena koje su nosioci komercijalnih poljoprivrednih gazdinstava, po opštini
	Primeri državnih podsticaja koji ciljaju žensko preduzetništvo u agroindustriji, poljoprivredi i žene na selu, po vrsti podsticaja i nameni	
Zakonski i strateški okvir jačaju pristup uslugama za žene na selu***	Broj i procenat žena na upravljačkim pozicijama u agroindustriji	Poremena u kvalitetu života žena na selu u odnosu na polaznu procenu, anketa po regionima
	Broj žena u statusu pomažućih članova domaćinstva koje imaju socijalno i zdravstveno osiguranje, prema demografskim karakteristikama	
	Primeri inovativnih javnih usluga za žene na selu	
	Dostupnost osnovnih obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i ekonomskih usluga za žene na selu, iz izveštaja ženskih organizacija i drugih OCD	Uspostavljen je dijalog između ženskih organizacija i donosilaca odluka u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja na svim nivoima
	Broj ženskih seoskih udruženja	
	Mere za jačanje kapaciteta ženskih organizacija u ruralnim područjima i pristup tržištima	
	Analiza podsticaja za ruralni razvoj u izveštajnom periodu, prema iznosu i nameni	
Usaglašavanje politika ruralnog razvoja sa EU okvirom	Primeri konsultacija sa ženskim organizacijama koje rade u ruralnim područjima	Učešće organske proizvodnje u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji
	Dostupnost mapiranih dobrih i inovativnih modela ruralnog razvoja u Evropi i u Srbiji	
	Podsticaji za organsku proizvodnju i proizvodnju na maloj površini zemljišta	Ulaganje u infrastrukturu u ruralnim područjima u odnosu na baznu vrednost
	Dostupnost podrške ženskim zadrugama	
	Mere za podršku standardizaciji i sertifikaciji ženskog stvaralaštva i ženskih proizvoda	
	Učešće u odlučivanju na nivou MZ po polu	

* ukoliko Fond ne bude osnovan u izveštajnom periodu računati ukupan iznos sredstava koji se sagledava kroz indikator

** omogućava i očuvanje prirode i uključuje menjanje svesti i vrednosti, uključuje inovativne pristupe i rešenja

*** uključujući Zakon o PIO, o primarnoj zdravstvenoj zaštiti

4.3.8. Sindikalno organizovanje žena

Strukturni	Procesni	Ishodi
Urođnjavanje javnih politika koje se odnose na rad, zapošljavanje i prava po osnovu rada	Zastupljenost žena i muškaraca u sindikatima, procenat i broj, za svaki sindikat	Uključenost žena u donošenje odluka u sindikatima na svim nivoima, ocena ekspertskog panela (predsednik, minimum 1 žena predsednica gradskog sindikata, poverništvo)
	Snizavanje reprezentativnosti sindikata na nivo od 5% (sa 15%)	
	Primeri i obuhvat mera afirmativne akcije u sindikatu u izveštajnom periodu (kvote, unapred određena mesta, proporcionalnost, druga afirmativna akcija)	Sindikati adekvatno sagledavaju položaj žena na tržištu rada, anketa i ocena ekspertskog panela
	Konstitucionalizacija jednakosti u najvišim dokumentima sindikata	
	Godišnji budžet za sekciju žena, po sindikatu	
	Rodna analiza politika u izveštajnom periodu, po oblasti, sindikatu i nalazima	Javne politike pružaju odgovor na potrebe žena i muškaraca na tržištu rada kroz zaštitu prava radnika, standarde u oblasti zapošljavanja, zdravlja, bezbednosti na radu, anketa i ocena ekspertskog panela i Konvencija 156 ili 159 o pravima zaposlenih sa porodičnim obavezama
	Rodno senzitivna pitanja uključena u socijalni dijalog u izveštajnom periodu, po temi, tipu aktivnosti (pregovori, konsultacije, razmena informacija sa predstavnicima vlade, poslodavcima ili radnicima) i ishodu	
	Broj i procenat žena i muškaraca u Socijalno ekonomskom savetu, razloženo na institucije	
Datum usvajanja Konvencije 156	Inicijative sindikata za popravljavanje položaja žena i muškaraca na tržištu rada u izveštajnom periodu, po sindikatu, inicijativi i ishodu	Zaposlenost u Srbiji, po polu, regionu, obrazovnom nivou i sektoru
	Uključivanje sindikata u rešavanje položaja radnika u svojoj ekonomiji, po sindikatu, inicijativi i ishodu	Struktura zaposlenih prema obliku rada
	Pomaci u izjednačavanju prihoda za isti posao i zatvaranju jaza u platama u izveštajnom periodu, po sindikatu, inicijativi i ishodu, posebno za javni sektor	
Datum usvajanja zakona kojima se uklanjaju barijere na tržištu rada za žene koje su isključene kroz mogućnost regulisanja radnog staža za rad u kući, sistemski obuhvat žena u statusu pomažićih članova u domaćinstvu, poljoprivrednica i žena u neformalnoj ekonomiji	Inicijative sindikata u vezi sa sindikalnim organizovanjem, zaštitom i podrškom radnicima u privatnom sektoru, a posebno u mikro preduzećima	Procenat radno sposobnog stanovništva uključenog u neformalnu ekonomiju, po polu, regionu i sektoru, a posebno neprijavljeni rad
	Uloga sindikata u pojačanom inspekcijom nadzoru nad kršenjem Zakona, po sektoru, ishodu i sindikatu	
	Uključivanje sindikata u rad sa poslodavcima u privatnom sektoru i rešavanje problema kao što su porodično odsustvo i odsustvo zbog brige o detetu, odsustvo usled duže bolesti preduzetnika-ce ili radnika-ce, pristup vrtićima i sl. i broj radnika na neodređeno vreme	
	Inovativna rešenja koja doprinose pravednijoj raspodeli neplaćenog rada na inicijativu sindikata u izveštajnom periodu, po sindikatu i rešenju	Opterećenje plaćenim i neplaćenim radom, po regionu, polu i drugim demografskim karakteristikama
	Mere usmerene na siromašne žene i muškarce u radnom odnosu (<i>working poor</i>), po vrsti mere, obuhvatu i izdvojenim finansijskim sredstvima	

*sindikati unapred određuju mesta koja su rukovodeća

4.3.9. Zdravlje i sport

Zdravlje

Strukturni	Procesni	Ishodi
Urođnjavanje ciljanih* zakona o politika o javnom zdravlju	Jaz u dostupnosti zdravstvenih usluga u javnom sektoru u izveštajnom periodu u odnosu na potrebe žena, ocena ekspertskog panela u saradnji sa ženskim OCD	Dostupnost ciljanih* zdravstvenih usluga, ruralno/urbano, po polu, ocena ekspertskog panela u saradnji sa ženskim OCD
	Primeri angažovanja domova zdravlja i instituta javnog zdravlja u preventivnim kampanjama i promociji zdravih stilova života u izveštajnom periodu, po ciljnoj grupi, polu i obuhvatu	
	Dostupnost lekova za žene i muškarce sa mesečnim prihodima nižim od prosečne potrošačke korpe, po polu, anketa	
	Dostupnost lekova nove generacije i socijalnih usluga za osobe koje žive sa HIVom i AIDS-om	
	Napredak u implementaciji preporuka CEDAW komiteta u oblasti zdravstva u izveštajnom periodu	Promene u stopi/vrsti najrasprostranjenijih hroničnih bolesti i glavnih zdravstvenih uzroka smrtnosti žena po starosnoj grupi, obrazovanju, regionu
	Broj specijalizacija za ginekologiju u izveštajnom periodu, po polu	
	Broj ženskih <i>advocacy</i> organizacija uključenih u donošenje odluka i politika o ženskom zdravlju, po organizaciji, vrsti politike i izvoru sredstava	
Urođnjavanje ciljeva u programskom budžetu koji se tiču ženskog zdravlja	Ukupno izdvajanje iz budžeta za prioritete koji se tiču ženskog zdravlja u izveštajnom periodu	Promena u ukupnom izdvajanju za zdravstvo po glavi stanovnika i kao procenat BDP
	Dostupnost rodni analiza u oblasti primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite u izveštajnom periodu	
	Budžetska sredstva namenjena suzbijanju nasilja prema ženama, razloženo na programe prevencije i lečenje, po polu	
	Programi podrške roditeljima dece sa terminalnim bolestima, invaliditetom i drugim retkim i teškim bolestima	
Javni i transparentni kriterijumi za izbor rukovodećeg kadra u oblasti zdravstva i upravljanja zdravstvenim resursima, uključujući RFZO	Broj i procenat žena i muškaraca na rukovodećim mestima u zdravstvu i odlučivanju o zdravstvenoj politici, po položaju	Ravnopravno učešće oba pola u donošenju odluka o zdravstvenoj politici i upravljanju resursima, promene u odnosu na bazne vrednosti
	Prosečna primanja zdravstvenih radnika u različitim profesionalnim kategorijama i nivoima, po polu	
	Odnos broja diplomiranih studenata medicine po polu za sve nivoe studija i po fakultetu	
	Broj zaposlenih lekara i zdravstvenog osoblja, po polu, instituciji i obrazovnom nivou	
Afirmativne mere u oblasti javnog zdravlja	Primena mera o odgovornom roditeljstvu i odsustvu za očeve, broj korisnika	Pokazatelji zdravlja za žene i za muškarce u odnosu na polaznu vrednost
	Dostupnost stolova za ginekološki pregled žena sa invaliditetom	
	Dostupnost domova zdravlja za OSI	
	Broj maloletničkih trudnoća u izveštajnom periodu	
	Cena porođaja sa epiduralom u državnim bolnicama u Srbiji	
	Dostupnost socijalno zdravstvenih programa u zajednici, po vrsti programa, izvoru finansiranja, ciljnoj grupi i polu korisnika	
	Dostupnost programa reproduktivno zdravlje u školama u izveštajnom periodu, broj, da li je standardizovan predmet i obuhvat	
	Programi podrške za kućnu negu i rehanilitaciju, obuhvat po polu	

*definiše ekspertski panel u baznoj godini

Sport

Strukturni	Procesni	Ishodi
Urođnjavanje ciljanih politika* u oblasti sporta (Zakon o sportu, strategija razvoja sporta i Zakon o rodnoj ravnopravnosti, evaluacija prethodne)	Zastupljenost žena među donosiocima odluka o sportu, u sportskim klubovima na svim nivoima, sportskim savezima i sportskim institucijama	Promene u zastupljenosti žena u sportu
	Broj i procenat građana koji se rekreativno bave sportom, po polu, godinama, vrsti sporta i regionu	
	Broj i procenat mladih koji se profesionalno bave sportom, po polu, sportu i regionu	
	Učešće ženskih organizacija u donošenju odluka i politika o sportu	
	Dostupnost rodne analize efekata koje ostvaruje fizičko vaspitanje u školama na svim nivoima u izveštajnom periodu	Promene u zastupljenosti sportistkinja i ženskog sporta u medijima
	Mere za afirmaciju zdravih stilova života koji uključuju i redovno aktivno bavljenje sportom	
	Dostupnost rodne analize budžetskih izdvajanja za sport u izveštajnom periodu	
Afirmativne mere	Mere za otklanjanje barijera uključivanju žena, devojaka i devojčica iz višestruko marginalizovanih grupa u sport, po meri, obuhvatu, ciljnoj grupi	Promene u obuhvatu žena i pripadnika/ca višestruko marginalizovanih grupa sportskim aktivnostima
	Mere za podršku paraolimpijskom sportu u izveštajnom periodu, po sportu i polu	
	Mere podrške školskom sportu, po vrsti mere, sportu, iznosu, broju škola i regionu	
	Mere za podršku razvoju i implementaciji diferenciranih programa za različite grupe žena	
Unapređenje lokalnog okvira za razvoj sporta i kvaliteta sportskih aktivnosti	Dostupnost rodno senzitivne statistike u sportu i rodne analize praktičnih barijera na lokalnom nivou	Promene u sportskoj kulturi na lokalnu, po polu, godištu i opštini
	Rodno senzitivne obuke trenera, nastavnika/ca fizičkog i sportskih novinara, po vrsti obuke, polu polaznika i ulozi u širenju kulture sporta	
	Primeri nadzora nad kvalitetom fizičkog vaspitanja i sportova u školama, po sportu, vršiocu nadzora i zaključcima	
	Balansirana izdvajanja JLS za sport od kojih korist imaju devojčice i dečaci, žene i muškarci	
	Primeri koalicija i partnerstava za izmene u politikama sporta na raznim nivoima, po opštini, vrsti inicijative i ishodu	

*Definiše ekspertski panel u baznoj godini, ali uključuje Zakon o sportu i Zakon o rodnoj ravnopravnosti

Videti <http://www.drustvopedagogasrbije.net/aktuelnosti.html>

4.3.10. Socijalna politika i ekonomija staranja

Strukturni	Procesni	Ishodi
Urođene javne politike u oblasti socijalne politike i ekonomije staranja	Napredak u primeni ILO <i>Decent Work Agenda</i> , sa posebnim osvrtom na pomake koji se tiču rodne ravnopravnosti	Siromaštvo zaposlenih po polu (manje od \$2 PPP po osobi dnevno)
	Udeo zaposlenih u stanovništvu radnog uzrasta, po polu i starosnim grupama (15–64)	
	Procenat žena i muškaraca bez ličnih prihoda, po godinama i obrazovanju	Prosečan broj sati plaćenog i neplaćenog rada, po polu
	Procenat stanovništva bez pristupa socijalnim uslugama na lokalnu, po polu i vrsti usluga koje nedostaju	
	Broj opština koje imaju usluge za žene žrtve nasilja u izveštajnom periodu, prema vrsti usluge (socijalna, ekonomsko osnaživanje, pravna pomoć), pružaocu (ženske NVO, CSR, drugo) i broju korisnika	
	Broj usvojenih standarda socijalnih usluga u izveštajnom periodu	Prosečna plata u oblasti socijalne zaštite i ekonomije staranja, u odnosu na prosek za Republiku Srbiju
	Broj socijalnih usluga za koje postoji standardizovan mehanizam monitoringa koji se finansira iz budžeta JLS ili nacionalnog budžeta	
	Broj javnih konkursa za nabavku socijalnih usluga u izveštajnom periodu, po opštini, vrsti usluge i ishodu	
	Napredak u obezbeđenju pluralizma pružalaca usluga u izveštajnom periodu, prema vrsti usluge, vrsti pružaoca i u odnosu na standarde	
Afirmativne mere u oblasti socijalne politike i ekonomije staranja	Broj inovativnih socijalnih usluga koje se finansiraju iz budžeta u izveštajnom periodu, prema vrsti usluge, ciljnim grupama i nivou finansiranja	Udeo zaposlenih u neformalnoj ekonomiji u ukupnoj zaposlenosti
	Mere za podršku razvoju usluga palijativne nege	
	Mere za pomirenje profesionalnog i porodičnog života, po vrsti mere, obuhvatu i polu	Promena u broju zaposlenih u ekonomiji staranja u odnosu na polaznu vrednost, po polu
	Broj personalnih asistenata za korisnike kolica koji se finansiraju iz budžeta, po opštini	
	Broj podržanih ženskih socijalnih zadruga u izveštajnom periodu	
	Podrška zaokruženom sistemu brige o deci - primeri dobre prakse	
Uklanjanje barijera jednakosti i pristupu uslugama socijalne zaštite	Skrivena nezaposlenost po polu, regionu i uzroku	Ukupna vrednost ekonomije staranja u Republici Srbiji (plaćeni i neplaćeni rad)
	Primeri međusektorskih mehanizama kao odgovora na potrebe u oblasti socijalne zaštite i ekonomije staranja	
	Ulaganja u ekonomiju staranja u izveštajnom periodu, prema izvoru (javni sektor, privatni sektor, PPP, donacije, drugo) svrsi i iznosu	
	Mere za jačanje društvene jednakosti, prema vrsti mere, ciljnoj grupi i obuhvatu	
	Promena u javnoj potrošnji na rani razvoj i obrazovanje dece, kao procenat BDP	
	Broj starih u registrovanim i neregistrovanim domovima za stara lica, po polu	
	Procenat i broj učesnika u ekonomiji staranja koji su obučeni u oblasti ljudskih prava u izveštajnom periodu, po vrsti obuke	Promene u poštovanju ljudskih prava korisnika usluga u ekonomiji staranja u odnosu na polaznu vrednost, anketa
	Broj sertifikovanih i/ili akreditovanih pružalaca socijalnih usluga u odnosu na broj prijavljenih, po vrsti usluge	

4.3.11. Budžet i upravljanje javnim politikama

Strukturni	Procesni	Ishodi
Datum usvajanja Zakona o budžetskom sistemu kojim se uvodi obaveza ROB	Procenat budžeta budžetskog korisnika, prema sledećoj podeli: 1. obuhvaćeno i ciljano ROB u odnosu na prioritete ŽPRS ⁵ , 2. učešće žena u donošenju odluka u javnom sektoru, 3. drugo, ali sagledan uticaj na oba pola, i 4. drugo, nije sagledan uticaj.	Promene u izjednačavanju prava žena i muškaraca u Republici Srbiji, razložene na oblasti u <i>Paličkoj platformi</i> , statističke regione, vrstu i pravac promene
Broj i procenat budžetskih korisnika koji imaju obavezu uključivanja ROB u budžetski plan, prema godini u kojoj je obaveza stupila na snagu i sadržaju instrukcija	Kvalitet implementacije ROB u izveštajnom periodu, prema proceni ekspertskog panela ⁶	
	Procenat izvršenja ROB ciljeva u odnosu na plan	
Datum stupanja na snagu obaveze o pripremi godišnjeg izveštavanja na osnovu rodno senzitivnih indikatora uključenih u programski budžet	Procenat i broj usvojenih zakona u izveštajnom periodu koji sadrže rodnu analizu ⁷	Poboljšanja u makroekonomskom okviru RS koja se mogu pripisati ROB i/ ili ŽP
Datum stupanja na snagu zakona kojim se nedvosmisleno uvodi obaveza godišnjeg izveštavanja o rezultatima javnih politika ⁸	Nivo uključenosti relevantnih aktera u monitoring ciljanih javnih politika u izveštajnom periodu, po fazama implementacije, ulozi u procesu, i vrsti aktera — ekspertkinje za RR, ženske grupe, druge OCD, institucije na lokalnom i nacionalnom nivou, međunarodne institucije, drugi akteri	Procenat žena i muškaraca u RS koji smatraju da imaju jednak pristup javnim uslugama, po statističkim regionima i demografskim karakteristikama
Datum stupanja na snagu propisa koji reguliše obavezu državnih službenika da u domenu svog rada aktivno doprinose ravnopravnosti i jednakosti građana i građanki RS	Učešće tela za RR u procesu planiranja javnih politika, po nivou (lokalni, pokrajinski, nacionalni), sektorima i vrsti učešća (konsultacije — koja faza, davanje predloga rešenja, usaglašavanje sa prioritetima strategije za RR, monitoring, drugo)	Balans u broju sati neplaćenog rada u domaćinstvu za žene i muškarce
	Broj obuka za državne službenike na svim nivoima za ROB i monitoring javnih politika, prema vrsti obuke, broju učesnika po polu i nivou kome pripada institucija iz koje dolaze.	Stopa siromaštva, po polu za opštu populaciju, i za ciljane grupe (romi i romkinje, OSI, deca)
	Primeri budžetskih korisnika koji su primenili rodnu analizu u pripremi budžeta u izveštajnom period	Napredak u osnovnim parametrima tržišta rada a) zaposlenost; b) nezaposlenost; neaktivnost, po statističkim regionima, po polu i ostalim demografskim karakteristikama
	Primeri javnih politika koji imaju a) transformativni potencijal u oblasti RR; b) kapacitet da sistemski utiču na RR; c) kapacitet da smanje rodnu neravnopravnost, prema oceni ekspertskog panela	Poboljšanje kvaliteta života za građane i građanke RS
Datum stupanja na snagu obaveze o primeni rodne analize kod planiranja i kreiranja politika, kao i kod izveštavanja o efektima politika	Primeri pomaka u integrisanju rodne ravnopravnosti u budžetski proces u izveštajnom periodu, prema oceni ekspertskog panela	

⁵ ŽPRS - Ženska platforma za razvoj Srbije.

⁶ Ekspertski panel čine predstavnice OCD i akademske zajednice koje su odabrane prema usaglašenim kriterijumima. One vrše godišnji pregled napretka u ovoj oblasti i dokumentuju svoje nalaze i ocene.

⁷ U saradnji sa Ženskom parlamentarnom mrežom.

⁸ Nalik na GPRA *Government Performance and Accountability Act*.

4.3.12. Žene i nove tehnologije

Strukturni	Procesni	Ishodi
Zastupljenost žena i muškaraca među donosiocima odluka* u IKT sektoru, u izveštajnom period	Udeo žena među korisnicima interneta	Broj žena i muškaraca u ruralnim područjima i sa niskim primanjima obuhvaćen univerzalnim pristupom IKT-u, po godinama, obrazovnom nivou i vrsti upotrebe
	Procenat žena koje koriste internet, prema starosnoj grupi, obrazovanju i prema podeli na ruralno-urbano	
	Pretplata na <i>mobile broadband</i> na 100 stanovnika, urbano/ruralno, po polu	
	Dostupnost rodno senzitivnog IKT treninga za zaposlene u javnom sektoru	
Javne politike, strategije, mere i procedure eksplicitno uzimaju u obzir rodnu neravnu pravnost u IKT i predlažu konkretne korake za urodnavanje i uticaj politika na rodni jaz u ovoj oblasti	Primeri smanjivanja jaza u upotrebi i razvoju virtuelnih proizvoda	Digitalni jaz po polu i drugim relevantnim demografskim karakteristikama
	Primeri adaptacije virtualnih sadržaja iskazanim potrebama žena	
	Primeri integrisane rodne komponente u implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije o informatičkom društvu	
	Broj OCD koje su aktivne u oblasti rodna ravnopravnost i visoke tehnologije	
Podrška razvoju visokih tehnologija koja doprinosi osnaživanju devočica i žena	Zaposleni u istraživanju i razvoju na milion stanovnika, po polu, sektoru, kvalifikacijama i naučnoj oblasti	Broj zaposlenih u IKT i telekomunikacijama, po polu, položaju, oblasti IKT
	Dostupnost podataka i analiza o razlikama u korišćenju kompjutera, Interneta i mobilnih telefona između žena i muškaraca, prema obrazovnom nivou, godinama, prihodima i za ruralno-urbano stanovništvo prema upotrebi za ličnu, profesionalnu ili javnu upotrebu	
	Dostupnost podataka o razlikama u vezi sa pristupom kompjuterima i internetu prema mestu pristupanja, po polu, obrazovanju, prihodima, godinama i ruralno-urbano	
	Dostupnost podataka o razlikama u pretplatama na mobilne telefone po polu, godinama, obrazovnom nivou, prihodima i za ruralno-urbano stanovništvo	Procenat stanovnika koji imaju 20 MB/s protok interneta na mobilnom i 50 MB/s na kućnom priključku, po demografskim karakteristikama
	Procenat žena koje u domaćinstvu imaju stalan pristup kompjuteru	Učešće visokih tehnologija u BDP
Podrška ženskom preduzetništvu u komercijalizaciji i ekonomiji znanja i inovacijama	Broj i vrsta podržanih projekata za komercijalizaciju ženskog znanja i jačanje doprinosa žena društvenim i tehnološkim inovacijama, prema iznosu projekta	
Korišćenje visokih tehnologija kao alata za rodnu ravnopravnost	Postojanje mreže ženskih organizacija koje koriste IKT za borbu protiv mizoginije, nasilja i diskriminacije žena u izveštajnom period	Konkretna poboljšanja koja se mogu dokumentovano pripisati aktivnostima potpisnica Ženske platforme za razvoj Srbije
	Dostupnost analize medijskog predstavljanja žena na Internetu u izveštajnom period	
	Dostupnost budžetske podrške za korišćenje IKT kao alata za rodnu ravnopravnost	Primeri uspeha digitalnih patrola u suzbijanju mizoginije i diskriminacije žena

*Ekspertski panel na svojoj prvoj sesiji donosi odluku o spisku poyicija koje se smatraju donosiocima odluka u ovom kontekstu, a npr. direktor Telekoma, direktor pošte, ministar za obrazovanje, nauku i tehnološki razvoj i sl.

5. Kako se prikupljaju i koriste podaci za analizu?

Kao što se vidi iz tabela, prikupljamo kvantitativne i kvalitativne podatke. Kvantitativni monitoring pruža nam lakši uvid u trendove kao što su smanjenje ili povećanje broja učesnika u procesu, organski rast i razvoj procesa. Kvantitativni indikatori mere i porede brojeve ili procenite žena i muškaraca koji su uključeni u neku aktivnost, ili koje se ishodi te aktivnosti tiču.

Kvalitativni monitoring prikuplja podatke koji nam pomažu da bolje razumemo sadržaj i kvalitet procesa, kao i razloge za uspeh ili neuspeh trendova koje pratimo. Kvantitativni indikatori se takođe mogu prikazivati numerički, npr. kroz različite indekse, matrice i druge alate koji nam pomažu da kodiramo ili brojčano prikažemo složene ili višestepene procese. Kombinacijom kvalitativnih i kvantitativnih indikatora mi bolje razumemo stvarnost i lakše vršimo smisljeno poređenje zatečenog i promenjenog stanja. U oblasti rodne ravnopravnosti je posebno važno da razumemo prirodu prepreka koje se tiču odnosa moći. Tako, na primer, povećanje ravnopravnosti u broju žena i muškaraca u nekom telu, ne znači automatski i veću jednakost u odlučivanju. Zato, smo razvile mešavinu kvalitativnih i kvantitativnih alata koje treba da koristimo redovno i konzistentno sve do 2020. godine kada ćemo da sagledamo (evaluiramo) sveukupne rezultate na nivou ishoda. Naš sistem treba da bude rigorozan u tom smislu da ne odstupamo od indikatora koje zajedno usvojimo, ali i dovoljno fleksibilan da uključi sve važne promene u monitoring i evaluaciju, uz objašnjenje razloga i postupka koji prati takve promene.

Kvantitativni alati

- Standardizovani zatvoreni upitnici i javnomnjenjska istraživanja,
- brojanje učesnika u procesima i razvrstavanje po polu i drugim relevantnim karakteristikama,
- uvid u evidencije i razvrstavanje po polu i drugim relevantnim karakteristikama,
- dokumentovanje implementacije, npr. kroz broj održanih sastanaka i sl.

Kvalitativni alati

- Mapiranje procesa i analiza,
- procena kapaciteta (institucija),
- analiza sadržaja, npr. koordinacionih sastanaka za prevenciju i suzbijanje nasilja nad ženama,
- predstavljanje slučaja,
- studija slučaja,
- sistematizacija iskustva,
- facilitirana samoprocena,
- kreativno pričanje priča i dokumentovanje stvarnosti,
- dnevници, tematski video zapisi, fotografije, crteži i sl.

U vreme štampanja ovog okvira, još uvek nije bio javno dostupan izveštaj o evaluaciji NAP. Svakako će ovaj document imati značajnu ulogu u konstruisanju polaznih podataka koji će se odnositi na 2014, 2015 i/ili 2016. godinu, u zavisnosti od vrste i dostupnosti podataka.

Javnomnjenjska istraživanja biće izvor za relativno mali broj indikatora, ali bi se njihovom dostupnošću značajno obogatili nalazi na nivou ishoda, ukoliko obezbedimo resurse za jedno polazno istraživanje 2016. godine i jedno izlazno istraživanje 2020. godine. Osnovni podaci koji su nam potrebni iz ovog izvora su:

Vladavina prava i antidiskriminacija: a) poverenje građanki i građana RS u integritet institucionalnih procesa, razloženo na sudsku, zakonodavnu i izvršnu vlast, za ciljane institucije, i demografske karakteristike ispitanika/ca; i b) percepcija diskriminacije u izveštajnom periodu, razloženo na demografske karakteristike ispitanika-ca

Obrazovanje i nauka: prepoznatljivost ženskog znanja u javnosti, razloženo po polu i demografskim karakteristikama ispitanika

Poljoprivreda i održivi ruralni razvoj: promena u kvalitetu života žena na selu u odnosu na polaznu procenu, anketa po regionima

Sindikalno organizovanje žena: a) Sindikati adekvatno sagledavaju položaj žena na tržištu rada; b) Opterećenje plaćenim i neplaćenim radom, po regionu, polu i drugim demografskim karakteristikama

Budžet i upravljanje javnim politikama: a) Procenat žena i muškaraca u RS koji smatraju da imaju jednak pristup javnim uslugama, po statističkim regionima i demografskim karakteristikama; b) Poboljšanje kvaliteta života za građane i građanke RS.

Pored ovih podataka, bilo bi nam značajno da obogatimo izvore informacija poduzorcima za različite indikatore za koje u redovnim evidencijama nisu dostupni podaci za manjinske grupe. Ovakvi podaci su od suštinskog značaja za rodnu ravnopravnost.

Ekspertski panel ili pregled će biti jedan od najznačajnijih standardnih izvora podataka za praćenje napretka u oblasti koju uokviruje ovaj priručnik. Ekspertski panel je skup od 3 do 5 stručnjakinja i/ili aktivistkinja za svaku od oblasti, dakle najmanje 12 ekspertskih panela, ili oko 30–40 žena iz cele Srbije direktno uključenih u prikupljanje i analizu podataka svake godine. Ovo je značajno zbog toga što prave vrednosti indikatori pokazuju tek kada postanu sredstvo za usmereni dijalog na onsovu podataka i činjenica. Sami za sebe, brojevi ne govore dovoljno. Potrebno je da ih protumačimo, usmerimo na donosiocje odluka i potkrepimo preporukama. Ekspertski panel doprinosi afirmaciji ženskog znanja koje se, u slojevima, slegalo desetinama godina. Složeni indikatori za koje bi prikupljanje podataka bilo izuzetno skupo, kada bi se kretalo od nule, biće redovno dostupni po ceni koja je prihvatljiva za tržište Srbije zahvaljujući međusobnoj povezanosti i posvećenosti stručnjakinja i aktivistkinja u ženskom pokretu u Srbiji koje su spremne da učestvuju u ovakvom pionirskom poduhvatu na globalnom nivou. Dakle, ovaj pristup jeste inovativan i može da posluži kao dobra praksa u drugim okruženjima, ukoliko se ostavri njegov pun potencijal koji je naslućen tokom konsultacija.

Tim za koordinaciju i prikupljanje podataka baviće se razvojem svih analitičkih alata, prikupljanjem polaznih podataka i godišnjih promena, pripremom zbirnog izveštaja koji će u celini biti dostupan javnosti, uz sažetak izveštaja koji će biti upućen medijima i drugim zainteresovanim stranama. Ovaj tim će takođe biti zadužen za redovnu saradnju sa ženskim organizacijama koje žele da doprinesu ovom okviru, kako kroz prikupljanje podataka, tako i kroz širenje informacija o nalazima i preporukama. Na godišnjem nivou, Tim za koordinaciju, u saradnji sa ekspertskim panelima i organizacijama civilnog društva prezentovaće svoje nalaze *Ženskoj parlamentarnoj mreži, Koordinacionom telu za rodnu ravnopravnost* i drugim zainteresovanim stranama.

Svake godine, planirano je da jedna tema bude u fokusu izveštaja i pratećih sadržaja. Za tu temu, biće organizovani dodatni načini prikupljanja podataka, npr. fotografija na temu *Život žene na selu*, ili aktivnosti žena u mesnoj zajednici, ili žensak zadruga, ili samohrani roditelji, ili ekonomija staranja... Mogućnosti su neiscrpne, a naši talenti su raznovrsni i mnogobrojni. Ovakve izložbe audio, video i foto materijala privući će pažnju javnosti ukoliko se u kontinuitetu budu redovno organizovale bar 4 godine.

Najzad, ogromno hvala svima vama koje ste se odazvale pozivu na konsultacije i čiji su komentari i podrška suštinski doprineli da prepoznamo ogromne mogućnosti za mobilizaciju koje se kriju u ovakvim, naizgled tehničkim i suvoparnim, alatima.

Hvala:

Marijana Pajvančić, Zorana Antonijević, Aleksandra Vladislavljević, Sonja Stojanović, Majo Bjeloš, Brankice Grupković, Ana Šećipović, Dragane Božaniću, Jasna Vujačić, Marija Srdić, Majo Ciganović, Olja Leković, Donka Banović, Nataša Gospić, Divna Vučković, Ana Stevanović, Gordana Rajkov, Vesna Bajić, Nadežda Satarić, Fuada Stanković, Radmila Milivojević.

Ogromno hvala Ani Manojlović bez čijeg strpljenja, podrške i energije ovo ne bi moglo da se desi!

Na konsultacije su pozvane sve žene koje su govorile na sesijama i one koje su ih vodile. Neke od pozvanih nisu mogle da dođu, ali su nam pružile podršku putem mejla i najavile da će se aktivnije uključiti u nastavku.

Uložile smo veliki trud. Nadamo se da je ovo samo početak.

**ženska
platforma**
za razvoj Srbije 2014-2020